

Wybory parlamentarne w Estonii

Literatura

Jarosław Bauc, Estonian way to liberal economic system, Warszawa 1995.

Józef Darski, Estonia, Warszawa 1995.

Piotr Eberhardt, Sytuacja narodowościowa współczesnej Estonii, Przegląd Wschodni, t.V, z.1 (17), s.119-139.

Eesti Vabariigi põhiseadus (Republic of Estonia Constitution), Tallinn 1993.

Kes on kes. Eesti poliitikas 1988-1992, Tallinn 1992.

Romuald J. Misiunas, Rein Taagepera, The Baltic States: years of dependence 1940-1980, London 1983.

Sylwester Przybyła, Zmiany na estońskiej scenie politycznej po wyborach parlamentarnych, Toruń 1995.

Toivo U. Raun, Democratization and political development in Estonia, 1987-96 (w:) Democratization and Authoritarianism in Postcommunist Societies, t.I, Cambridge University Press, 1997.

Tenže, Estonia and the Estonians, Stanford 1987.

Prasa

Annika Alasoo, Sotsiaalministriks pürgijad lubavad valijaile tööd ja tervist, *Postimees* z 15.02.1999.

Denise Albrighton, Kallas acquitted in \$10 million case, *The Baltic Times* z 11-17.03.1999.

Tenze, Russian party squeaks into Parliament, *The Baltic Times* z 11-17.03.1999.

Józef Darski, Kto kontrolował Estonię? *Gazeta Polska* z 14.11.1995

Eesti Ringvaade z 27-31.12.1994, 01-07.01.1995, 08-15.01.1995, 16-21.01.1995, 22-28.01.1995, 12-18.02.1995, 19-25.02.1995, 26.02-04.03.1995, 05-11.03.1995, 08-14.11.1998, 15-21.11.1998, 22-28.11.1998, 29.11-05.12.1998, 06-12.12.1998, 13-19.12.1998, 27.12.1998-02.01.1999, 03-09.01.1999, 17-23.01.1999, 14-20.02.1999, 21-28.02.1999, 28.02-08.03.1999, 08-13.03.1999.

Eesti Sõnumid z 05.01.1995, 13.01.1995, 20.01.1995, 23.01.1995, 02.02.1995, 06.02.1995, 27.02.1995.

Estonian businesses fear Savisaar government (red.), *The Baltic Times* z 11-17.03.1999.

Argo Ideon, Erakondade majanduslikud mõtted veerevad suure rahalubamise rüppe, *Postimees* z 20.02.1999

Peeter Kaldre, Parteide välispoliitilised seisukohad jäävad hämaraks, *Postimees* z 16.02.1999

Herki Köbas, Politoloogid pakuvad peaministriks Tarandit, *Postimees* z 25.02.1999.

Mart Laar, Maha Suur Vend – kommentaar, *Postimees* z 13.02.1999.

Marju Lauristin, Kolmas jõud tuli üllatusena, *Postimees* z 30.01.1999.

Aadu Must, Eesmärk pühendab abinõu – kommentaar, *Postimees* z 13.02.1999.

Urmas Paet, Isamaaliitlased pelgavad Mart Laari ründamist, *Postimees* z 10.03.1999.

Tenæ, Valimismaratoni lõpuni jääb 44 päeva, *Postimees* z

22.01.1999.

Tenze, Valimisnimekirjade pikkus erineb ligi kümme korda, *Postimees* z 03.02.1999.

*Rahva Hää*l z 10.05.1994.

Rein Ruutsoo, Teel kodanikeühiskonda – kommentaar, *Postimees* z 05.03.1999.

Toomas Savi, Poliitikamaastik vajab sanitaarraiet, *Postimees* z 15.02.1999.

Savisaar scores bittersweet victory, (red.), *The Baltic Times* z 11-17.03.1999.

Toomas Sildam, Arengupartei soovib vabaneda Veidemannist, *Postimees* z 29.01.1999.

Tenze, Urmas Tooming, Parlamendikoht maksis ligi veerand miljonit, *Postimees* z 10.03.1999.

Ivar Tallo, Vabariigi valitsuse viletsus, *Postimees* z 18.02.1999.

Rein Toomla, Eesti erakonnad liiguvad hoogsalt ühe näolisuse poole, *Postimees* z 01.02.1999.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.

Wybory parlamentarne w

Estonii

Mõõdukad /"Umiarkowani"/

Drugą znaczącą listą skupiającą ugrupowania rządzące była lista Umiarkowani (Mõõdukad). Tworzyli ją politycy dwóch centrolewicowych ugrupowań: socjaldemokratów (ESDP) i ludowców (EMKE).

W styczniu 1990 r. w Tartu odbył się zjazd założycielski Estońskiej Socjaldemokratycznej Partii Niepodległości (ESDIP). Jej członkowie pochodzili z lewego skrzydła Rahvarinne – estońskiego Frontu Ludowego. W pierwszym kierownictwie znaleźli się tacy partyjni reformiści, jak Marju Lauristin, Andra Veidemann czy Peet Kask.

Kilka miesięcy potem powstała Estońska Partia Centrum Wiejskiego (EMKE) – nowa chłopska partia także wywodząca się z Frontu, która pod koniec 1989 r. zaczął tworzyć Ivar Raig. Raig był założycielem lokalnych struktur EMKE w Tartu, współautorem projektów rolnych IME. Realizował reformę własności na wsi – jako szef parlamentarnej komisji gospodarki i rolnictwa (1992-1995). Wcześniej zasiadał w Sowiecie ESRS i Kongresie Deputowanych Ludowych w Moskwie (1989-1991). Estońską Komunistyczną Partię opuścił dopiero w 1990.

Obie partie, ESDIP i ludowcy, wzięły udział w wyborach do Kongresu Estonii – alternatywnego parlamentu (wiosna 1990). W jego egzekutywie (78-osobowy Komitet Estonii) znalazła się trójka socjaldemokratów i dwóch członków EMKE. Jednocześnie oba ugrupowania, pozostając ciągle w ramach Rahvarinne, brały udział w obradach wybranego w marcu 1990 Sowietu ESRS (9 socjaldemokratów z Veidemannem i 7 ludowców z Raigiem).

9 września 1990r. ESDIP wchłonęła Forum Socjaldemokratyczne i Stowarzyszenie Socjaldemokratów ZSRS, zmieniając jednocześnie

nazwę na Estońską Partię Socjaldemokratyczną (ESDP). Przewodniczącą wybrano Lauristin.

Rok później rozpadł się ostatecznie Rahvarinne – partie socjaldemokratów i ludowców zyskały pełną samodzielność. Jednak wspólne korzenie i bliskość programowa, a przede wszystkim zbliżające się wybory, sprawiły, że latem 1992 oba ugrupowania utworzyły wyborcze porozumienie Mõõdukad (Umiarkowani). Zdobyło ono prawie 45 tys. głosów. Oznaczało to 9,7% poparcia, czyli 12 mandatów w Riigikogu.

Podpisując umowę koalicyjną z Isamaa i ERSP Umiarkowani zapoczątkowali długoletnią współpracę polityczną z antykomunistami, czemu nie przeszkadzała przeszłość ESDP i EMKE. Mõõdukad otrzymali w gabinecie Laara zaledwie dwa stanowiska (mimo, że mieli więcej mandatów, niż ERSP): Marju Lauristin dostała resort opieki socjalnej, a Liia Hänni została ministrem bez teki. Od początku ludowe skrzydło Umiarkowanych popadło w konflikt z liberałami (ELDP) z Isamaa. Koalicja, realizując swoją politykę ekonomiczną na wsi, wchodziła w konflikt z chłopami domagającymi się wprowadzenia ceł zaporowych, opłat wyrównawczych i preferencyjnych kredytów dla rolnictwa, zagrożonego nieograniczonym importem subsydiowanej żywności z UE. Postulaty te częściowo popierała partia Raiga.

W wyborach samorządowych (X.1993) Umiarkowani, podobnie, jak i inne partie koalicji rządzącej, ponieśli porażkę. Socjaldemokraci w Tartu dostali tylko 6,7%, a w stolicy w ogóle nie znaleźli się w radzie miejskiej. O systematycznym spadku notowań Mõõdukad świadczyły sondaże z kwietnia 1994: chęć głosowania na ESDP wyraziło zaledwie 2% respondentów, a na EMKE 3 procent.

W wewnątrzkoalicyjnym konflikcie ludowcy Raiga stali po stronie Laara i ERSP, socjaldemokraci zachowywali neutralność. Mõõdukad pozostawali lojalni wobec premiera nawet po odejściu z Isamaa republikanów i konserwatystów oraz utracie większości

w parlamencie. O opuszczeniu koalicji zdecydował konflikt w sprawie polityki rolnej i socjalnej. Wycofanie się Umiarkowanych oznaczało upadek gabinetu Laara.

Jako, że przedterminowe wybory nie były w niczyim interesie, udało się jeszcze raz, na dotychczasowej bazie politycznej, utworzyć rząd. Premierem został członek parlamentarnej frakcji Umiarkowanych, dotychczas minister ochrony środowiska – socjaldemokrata Andres Tarand. Tzw. rząd kontynuacji funkcjonował aż do wiosennych wyborów 1995.

Program

Mõõdukad byli nowoczesną socjaldemokracją w stylu zachodnim. Prorynkową, proeuropejską, mimo swojego pochodzenia – antykomunistyczną.

Alians socjaldemokratów z ludowcami wyróżniał się wśród lewicy swoim negatywnym stosunkiem do komunistycznej przeszłości. Mimo frontowego rodowodu i partyjnej przeszłości większości członków, Umiarkowani potępiali sowiecki okres w historii kraju. Stąd wyraźna niechęć do innych partii postkomunistycznych. Tego też efektem konsekwentna współpraca z rządzącą antykomunistyczną prawicą.

W programie wyborczym można przeczytać, “że gospodarka rynkowa nie jest wartością samą w sobie, lecz narzędziem do realizacji postępu służącego ludziom”. Podkreślono wagę rozwoju programów socjalnych, postulowano zwiększenie roli państwa w zwalczaniu bezrobocia. Umiarkowani byli zwolennikami takiego podatku dochodowego, który “zmniejszyłby niebezpieczną socjalną przepaść między zarabiającymi bardzo dużo, a tymi o niskich zarobkach”. Co do prywatyzacji, socjaldemokraci preferowali jej wariant kuponowy. Ludowym akcentem był postulat: “Jest o wiele trudniej zreformować rolnictwo niż przemysł, dlatego obszary wiejskie potrzebują specjalnego wsparcia państwa”.

Koalicjantom daleko było do nacjonalizmu, ale nie

przeszkadzało to, podobnie jak w przypadku większości estońskich ugrupowań, sprzeciwiać się natychmiastowemu i całkowitemu zrównaniu Rosjan z Estończykami w prawach obywatelskich.

Program Mõõdukad podkreślał przynależność Estonii do łacińskiego kręgu kulturowego, z czym wiązało się zachodnioeuropejskie pojęcie własności i system wartości. Zdecydowani zwolennicy integracji z UE (w mniejszym stopniu z NATO), nieufni wobec Rosji, podkreślali związki ze Skandynawią i sprzyjali współpracy z Litwą i Łotwą.

Jeśli szukają Państwo pomocy w napisaniu własnej pracy - potrzebują Państwo fachowych konsultacji to polecamy stronę [pisanie prac](#) - profesjonalna pomoc w pisaniu prac w granicach prawa.